

Expositie over de gangenstelsels in de Sint Pietersberg

*Myenen
merghel*

Onder de titel "Myenen Merghel" wordt in het Natuurhistorisch Museum Maastricht van 16 december 1984 tot en met 15 april 1985 een expositie over de gangenstelsels in de Sint Pietersberg gehouden.

Deze expositie is een produktie van de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en is tot stand kunnen komen dankzij de medewerking van partikulieren en instellingen.

"Myenen Merghel". Met deze woorden bevestigde Pieter Stas in 1583 zijn eigendomsrecht in het diepst van hetgeen thans het Gangenstelsel Zonneberg heet. Had hij daar kort ervoor de kloosterlingen van Slavante verdreven? Na een harde strijd om de winbare mergelsteen?

Woorden met een aktuele betekenis. Naar onze tijd getransponeerd denken we aan "mijn mergel" van de cementindustrie contra "mijn mergel" van de Natuurbescherming. In het kader van deze expositie denken we vooral aan "mijn mergel" van het leger ondergronders dat altijd bestaan heeft en van wiens liefde voor de berg doorgaans slechts de wanden getuigen.

In deze tentoonstelling wordt de schijnwerper gericht op enige recente resultaten van amateur-onderzoekers.

Centraal staat een zeer fraai uitgevoerde plattegrond van alle grote gangenstelsels van zowel de Nederlandse als de Belgische Sint Pietersberg. De maker, de Maastrichtenaar Jan Spee, heeft een ontelbaar aantal uren aan dit werkstuk besteed, dat -uit delen opgebouwd- in totaal 8.60 m lang is en 2.30 m hoog. Zijn werk is een synthese van alle bestaande plattegronden, waarvan die van Ir. D.C. van Schaik ongetwijfeld de meest bekende is. De uit karton gesneden gangen tonen voor het eerst op een dergelijke schaal (1:500) de enorme complexiteit van het Belgisch-Nederlands labyrint. Terzijde wordt in de tentoonstelling aangegeven welk deel hier thans nog van over is en welk deel verdwenen is in de molens van de cementindustrie. Jan Spee toont ook een bij de plattegrond behorende foto-dokumentatie, waarin een goed beeld wordt gegeven van de rijkdom van het inwendige van "de Berg": de talloze opschriften, inscripties en tekeningen.

Een andere Maastrichtenaar, Han Bochman, belicht een ander en onverwacht aspect van de onderaardse gangen, eveneens een première. Tijdens zijn vele tochten in de berg blijkt hij een bijzondere speurzinnigheid voor het alledaagse ontwikkeld te hebben. Op richels, onder stenen, in en op de bodem van deze doolhof heeft Bochman een bijzonder oog gehad voor gebruiksvoorwerpen uit de laatste vijf eeuwen: vingerhoedjes, musketkogels, stenen pijpen, aardewerk, muntjes maar ook oude spijkers, verroeste emmers en zelfs een strijkglas (glazen strijkijzer). Ook hij besteedde veel aandacht aan het dokumenteren van hetgeen hij vond, zodat zijn werk als schakel in het onderzoek naar de historie van het gangenstelsel niet meer gemist kan worden.

Beide exposanten hebben de prijzenswaardige mentaliteit om een breder publiek te laten delen in het stuk cultuurhistorie dat zij zich eigen maakten.

Verder zijn er te zien enkele bescheiden bijdragen van de Stedelijke Archiefdienst (oude foto-opnamen van het inwendige van de berg) en van het Natuurhistorisch Museum Maastricht (algemene aspecten van het onderaardse). Bart Graatsma toont zijn collectie oude prentbriefkaarten die alle betrekking hebben op de gangenstelsels. Zijn broer, Stefan Graatsma, presenteert zijn publikatie "De Sint Pietersberg, een grensgeval", waarin de Belgisch-Nederlandse grens, die niet alleen de berg maar ook het labyrint in tweeën deelt, een hoofdrol speelt.

De opening van deze expositie zal geschieden door middel van een informele samenkomst van allen die "de berg" een warm hart toedragen op vrijdag 14 december a.s. om 20.00 uur in de kapel van het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Na een drietal korte inleidingen zal er gelegenheid zijn om de onderaardse gangen in stereo te bekijken door middel van een door Stefan Graatsma verzorgde bijzondere projectie in de filmzaal van het museum.

Bij deze opening is een ieder van harte welkom!